

Jerome C. Glenn

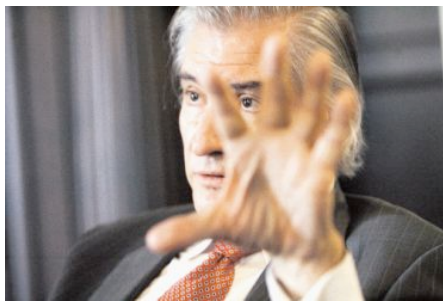
Jerome Glenn vsako leto izda Poročilo o stanju prihodnosti. Letošnja, nekaj manj kot sto strani dolga bleščeča publikacija govori o izgradnji sistemov kolektivne inteligence, okoljskih varnostnih vprašanjih, Latinski Ameriki v letu 2030 in splošnih izzivih globalnega sveta. Za njo stoji Glennov raziskovalni inštitut z zgovornim naslovom: projekt preloma tisočletja.

Intervjuji - sobota, 20.11.2010

Tekst: Ervin Hladnik - Milharčič

Všeč mi je

Težko je uganiti, kaj Jerome Glenn je. Ni ravno znanstvenik, vendar tudi ne prodaja tople vode. Prvi je na sedežu Google predaval o metodologiji raziskovanja prihodnosti.

Jerome C. Glenn (Foto: Tomaž Skale)

Za ameriško vojsko piše mesečna poročila o okoljskih varnostnih vprašanjih. Za kuvajsko vlado je izdelal program e-upravljanja, ki se igra z uporabo kolektivne inteligence. »Stvar deluje preprosto,« je rekel v Portorožu, kjer je sodeloval na konferenci o e-upravljanju na jugovzhodnem Balkanu. »Vprašate se, kako bi zgradili učinkovit zdravstveni sistem. Pogledate, kaj so naredili drugi, in se povežete z njimi v ekspertne skupine. Ljudi drugod zanima, kaj delate vi, vas zanima, kaj delajo oni. Za začetek izmenjate ideje.«

V ozadju pa je zamisel, da bo država v kratkem delovala tako kot Facebook.

Predstavljate se kot futurolog. Znete brati prihodnost z dlani?

Dajte mi roko, nekaj si bom že izmisli. Vendar morate vedeti, da futurolog nič bolje ne pozna prihodnosti od vedeževalke. Na istem sva.

Zakaj bi moral potem človek priti k vam?

Zato, ker vas bo vedeževalka prepričala, da vam govori resnico o prihodnosti, in ji boste verjeli. Znano biti zelo prepričljive. Vam ni treba narediti nič, prihodnost bo sama prišla do vas. Jaz ne napovedujem prihodnosti in ne trdim, da govorim resnico. Povem, kako danes živeti v pametni prihodnosti. Raziskujem inteligentno uporabo inteligentne tehnologije in predstavljam možnosti, ki jih imate. Ne bom vam povedal, kakšna bo vaša prihodnost, lahko pa vam povem, kakšne možnosti vam ponujajo informacijske tehnologije, da do nje pridete. Če se ukvarjate z načrtovanjem prihodnosti države, vam znam narisati načrt, kako sodobne tehnologije uporabiti tako, da se boste pri upravljanju naslonili na kolektivno inteligenco.

Prihodnost je stvar tehnologije?

Da, ker tehnologija omogoča gibanje. Hkrati pa je vedenje. Tudi v etimologiji besede je vedenje. Z nevednostjo ne morete doseči nikakršnega napredka. Tehnologija opravlja isto funkcijo kot mišice v telesu. Omogoča gibanje. Brez gibanja pa ni napredka.

Razumete napredek kot linearno zgodbo z začetkom, sredino in koncem?

Ne. Vem, da smo sredi revolucije. Ampak veliko ljudi še vedno razmišlja tako kot v časih, ko je družba temeljila na kmetijstvu. Življenje je teklo v ponavljajočih se ciklih letnih časov. Vedno si prišel na začetek in potem šel v krogu naprej. Nikoli se ni zgodilo nič novega. Tako ne mislijo samo preprosteži, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, ampak tudi nekateri vodilni ekonomisti, ki verjamejo, da se vse odvija v ciklih in da se bomo prej ali slej ponovno vrnil na začetek. Za tem pojmovanjem stoji ideja stare tržnice. Razumevanje sveta kot velike tržnice pa je zastarela. Trg je bil središče, posamezniki pa so se vrteli okoli njega.

Jedro kopernikanske revolucije je, da center zamenjate z orbito. Z informacijskimi tehnologijami se je zgodilo prav to. Vsaka točka na orbiti je lahko središče svetovne tržnice in ves sistem zavrti okoli sebe. O tem govorimo, ko rečemo, da se je zgodila informacijska revolucija. Informacijska revolucija ne pomeni, da stvari delamo bolje kot prej. Pomeni to, da je vsak posameznik lahko središče globalnega trga. Od eBayja do borznih mehanizmov stvari tečejo tako. Vsak posameznik, ki ima internetni naslov, je potencialna globalna korporacija. Potrebuje samo vedenje o tem, da lahko. Ne obnašamo se tako, ker nimamo dovolj vedenja.

Informacijsko tehnologijo lahko uporabljate tudi samo za to, da gledate filme. Lahko pa z njo tudi naredite svoj svet. Vsak posameznik ima neskončne možnosti. To bi morali učiti otroke v šolah. Inteligentno uporabo inteligentnih orodij. Ne poznam pa niti ene univerze, kjer bi to predavali kot predmet. Imamo neskončno pametna orodja, vendar smo zelo šibki pri učenju njihove uporabe. Danes pa imate učitelje, ki se še vedno počutijo ogrožene od tehnologije. Otrokom ne povedo, da imajo pred seboj orodje, ki jim kot posameznikom omogoča, da sprejemajo globalne odločitve.

Zveni privlačno. Ampak vsa informacijska tehnologija je v rokah štirih ali petih zares velikih svetovnih korporacij. Pri informacijskih tehnologijah pa sta v resnici na izbiro le dve. Izbiramo med Windowsi in macom.

Je tako in ni tako. Danes svet obvladujejo mednarodne korporacije. O tem ni nobenega dvoma. So zadnje v dolgi vrsti. Dominantna ideologija našega časa je svobodni globalni trg, ki določa parametre oblasti. V poljedelskih družbah je bila religija dominantna ideologija in tudi dominantna oblast. Industrijska revolucija je oblast prenesla na nacionalno državo, nacionalna identiteta pa je bila njen ideološki organizacijski princip. Vmes je bilo še veliko drugega, v grobem pa je bilo tako.

Danes je položaj takšen, da ima direktor velike korporacije večjo težo odločanja od mnogih poglavarjev cerkva in mnogih državnih voditeljev. Vendar nacionalna država ni odpravila organizirane religije, korporacije pa niso odpravile nacionalnih držav. Živijo druga poleg druge. Ne govorim tega, da bo posameznik zamenjal korporacije, državo ali organizirano religijo. Pravim, da ima sedaj vsak posameznik možnost, da vpliva na svet z enako silovitostjo kot one. Informacijska revolucija je v središče postavila posameznika. Na tako univerzalen način se je to zgodilo prvič v zgodovini.

To so vaše sanje o prihodnosti? Prenos moči na posameznika?

To je moja projekcija prihodnosti, ki izhaja iz izkušnje sedanosti. Vsak posameznik, ki zna prižgati računalnik, ima v rokah neskončno moč. Pogosto pa ne ve, kaj ima v rokah.

Teško si je predstavljati, kam merite. O kom govorite? Kdo so, kje živijo?

Dal vam bom dva nevtralna primera. Oba sta stara okoli petnajst let. Prvi je konvencija o prepovedi uporabe min.

To je konvencija, ki so jo sprejele države članice Združenih narodov, ne pa posamezniki.

Niti vse države je niso sprejele. Združene države je niso, pa bi jo morale. Prej ali slej jo bodo. Ampak to je prišlo na koncu. Na njenem začetku je ameriška učiteljica in humanitarna delavka Jody Williams, ki je po izkušnjah v državah, kjer mine povzročajo tragedije, sklenila, da bo spremenila stanje stvari. Vse, kar je imela v rokah, je bil osebni računalnik. Elektronska pošta. Začela je pisati elektronska pisma, da je treba mine prepovedati.

V nekaj letih je organizirala virtualno mednarodno mrežo posameznikov, ki se je preoblikovala v globalno organizacijo pritiska, ta pa je na koncu v Združenih narodih pripeljala do konvencije. Podpisalo jo je devdeset držav, ona pa je dobila Nobelovo nagrado za mir. Na to mislim, ko govorim o moči posameznika.

V istem času se je učitelj v Kaliforniji spomnil, da bi bilo dobro šole povezati v računalniško mrežo izmenjave informacij. Sam je postavil spletno stran in poslal vabila, naj se šole povežejo nanjo. V enem dnevu je dvajset tisoč učiteljev v mrežo povezovalo petnajst tisoč šol. Ni bilo tenderja, guverner ni podpisal nobenega odloka, korporacije niso imele nič zraven. Kalifornijske šole so se povezovale hitreje kot izobraževalne ustanove kjerkoli na svetu.

Na začetku je bil posameznik z jasno idejo, ki je inteligentno tehnologijo znal inteligentno uporabiti. Samoorganizacija je v teh pogojih dobila popolnoma drug pomen. Če imaš idejo, lahko organiziraš ves svet okoli svojega projekta, pa za to ne potrebuješ dovoljenja političnih oblasti ali financ korporacij. Ustvariš sistem kolektivne inteligence, v katerem je vsak posameznik informacijski vozil.

Običajno iz tega nastane kaotična zbirka informacij, v kateri je težko ločiti dejstva od fikcije. Se temu lahko izognemo?

Počasi se to že dogaja. Obstaja veliko strukturiranih kolektivnih informacijskih sistemov, ki gradijo mehanizme navzkrižnega preverjanja verodostojnosti. Ne vem, zakaj ste skeptični. Moč se je z vlad preselila na korporacije. Z isto samoumevnostjo se bo usmerila na posameznika. Zakaj? Zato, ker so vsa orodja tukaj. Človek je inteligenten, ker so skoraj vsi deli njegovih možganov ves čas povezani. Živimo pa v državah, kjer so samo nekateri deli povezani z javnostjo. Zamislite si državo, v kateri so informacije, na podlagi katerih se sprejemajo odločitve, dostopne vsem. Politiki vam bodo takoj rekli, da to lahko pomeni samo kaos. Ne. To pomeni sistem pravil in zakonov, ki predpostavljajo transparentnost sistema odločanja, ne pa odločitve, ki temeljijo na principu, da je vse državna skrivnost. Država bo postala socialna mreža vseh državljanov.

Socialne utopije, ki temeljijo na tehnoloških inovacijah, so se doslej v najboljšem primeru razvile do poljedelskih komun. Kaj vas dela optimističnega?

Ne, ne. Nisem utopist. To, kar govorim, tudi ne pomeni nujno idealnega sveta. Posameznik lahko naredi tudi orožje za množično uničevanje. Včasih so to moč imele samo države. Državo je lahko na kolena spravila samo druga država. Zdaj smo v položaju, ko imajo velike korporacije moč, da državo spravijo na kolena. Zadnjih deset let pa je popolnoma spremenilo razmerje med posameznikom in državo.

Osama Bin Laden je imel razmeroma majhno mrežo ljudi in je napadel najbogatejšo državo na svetu. Posameznik, ki zna pisati programe, lahko s svoje pisalne mize napade ves svet. Prihodnost je lahko urejena ali kaotična. Na svetu je petnajst ljudi, ki imajo v rokah kode za ponovni zagon interneta, če zamrzne. Verjemite, da si mnogo ljudi fanatično prizadeva, da bi lahko to sami naredili. Orodja so nevtralna. Posameznik, ki dela sam, jih lahko uporabi za dobro ali hudo. Neizogibno pa je, da se bo upravljanje družb, v katerih živimo, prilagodilo bliskovitosti, s katero si izmenjujemo informacije, in intenzivnosti komuniciranja. Nastaja e-upravljanje družbe in države, ki spreminja naravo oblasti in na novo definira, kaj pomeni sodelovanje v procesu odločanja. Kolektivna inteligenca je ključni element tega razvoja.

Kaj je e-upravljanje? Birokrati, ki se igrajo z računalniki?

E-upravljanje pomeni možnost nastanka celovitega interaktivnega in participativnega upravnega sistema, v katerem odločitve sprejemajo tisti, ki imajo največ znanja o določeni temi.

Prosim, razvozljajte, kaj mislite s tem.

Vsak sistem vladanja je tradicionalno hierarhičen. Postopek odločanja je stopničasto strukturiran. E-upravljanje pa vpelje princip sodelovanja vseh, ki jih odločitev zadeva. Ne zamenja vlade, ampak okrepi vladanje. Vladanje odpre za vsakega posameznika. Vsi se lahko igrajo, vsi lahko sodelujejo pri odločitvah, če imajo kompetence za odločanje in dovolj informacij. Če lahko, potem bodo tudi hoteli. To bo pomenilo močne pritiske na tradicionalne oblike vladanja.

Najbrž veste, kako delujejo tiskovne konference v Beli hiši. Predstavniki za tisk ima pred seboj knjigo, v kateri so odgovori na vsa vprašanja, ki bi ta dan javnosti lahko padla na pamet. Novinarji jih potem posredujejo svojim bralcem ali gledalcem. Novinarji morajo ugibati, kaj bi lahko pisalo v knjigi, in izrabijo samo majhen del odgovorov. Če novinarji ne vprašajo, jim predstavnik ne pove odgovora. Večina ljudi ima danes simultani dostop do vseh mogočih informacij. Prej ali slej bo prišlo do pritiska, naj bodo odgovori na vsa vprašanja splošno dostopni ves čas. To bo spremenilo odnos državljanov do oblasti in od oblasti zahtevalo, da proces odločanja naredi transparenten.

Politični sistemi, ki upravljajo družbe, so po svoji naravi zelo konservativne strukture. Napredek tehnologije se načina upravljanja družb skoraj ni dotaknil.

Jaz pa pravim, da se je z informacijskimi tehnologijami zgodila revolucija. Zakaj potrebujemo vlado? Zato, da naredi to, česar posameznik ne more. Oblikujejo se skupine in regije, zato da ustvarijo sorazmerno gospodarstvo. Od nekaj je bilo tako. Moč in sposobnost spreminjanja sveta sta bili vedno usmerjeni od posameznika k skupini in njeni strukturi. Kaj pa se zgodi, ko se moč začne usmerjati na posameznika? Vladi potrebujete, da gradi ceste in infrastrukturo. Moč, da spreminjajo stvari, je v rokah korporacij. Vlada še vedno obstaja. Nič je ne bo zamenjalo, postala pa bo nekaj drugega. Vse vaše odločitve sprejemajo sprednji možgani. Danes so korporacije sprednji del možganov naših civilizacij. Včasih so bile to cerkve. To, kar se zdaj dogaja, je prenos moči na posameznika. Transparentnost in možnost povratne informacije vladanja ne poenostavita. Naredita ga veliko bolj zahtevnega. V vzdušju skrivnosti lahko vlada tudi bedak. V transparentni socialni mreži mnogo hitreje pogori.

Državno upravo si torej predstavljate kot urejen Facebook?

Predstavljam si nekaj veliko bolj zanimivega. Svet danes delimo na živo in neživo naravo, ki se vrtila v krogu. No, to ni več res. Moja obleka, vaša očala in ta miza so neživa narava. Kaj pa, če lahko oživijo?

Zveni nekoliko trapasto.

Ali res? Predstavljajte si, da vas vaša očala prepoznajo in da se lahko pogovarjate z njimi. Spominjajo se srečanj z vami in si zapomnijo, kaj vse ste videli. Takšnih izkušenj že imate veliko, tudi če se jih ne zavedate. Rekli boste, da vas preprost stroj ne more prepoznati. Ampak v nekaterih državah prestopite mejo na letališču in stopite pred stroj, ki prepozna vaš obraz in vas spusti naprej ali postavi v vrsto na čakanje. Ob tem se pogovarja z drugimi stroji, ki preverijo vaš bančni račun in, če je treba, vašo celotno biografijo. Preden pridete do carinika, so se že stroji med seboj dogovorili, kdo ste, kam sodite, in sprejeli nekaj odločitev o vas.

Hkrati pa tehnologija vedno bolj stopa v vaše telo. Že danes si lahko nataknete očala, ki vidijo ponoči, približajo predmete, vam dajejo informacije o vašem okolju in so povezane z vašim računalnikom. V glavnem jih uporabljajo vojske, ampak lahko si jih omislite tudi vi. Gibljemo se v jasni smeri. Neživi predmeti v našem okolju oživljajo in komunicirajo z nami. Neomejeno ne napreduje samo tehnologija našega okolja, ampak tudi naš odnos z njim. Proces lahko poteka v inteligentni ali uničujoči smeri. Teče pa neizogibno naprej.

Lahko neomejen napredek poteka v pogojih omejenih virov?

So viri res omejeni? Benzin in premog nedvomno. Tudi veter in površina, ki jo lahko prekrjemo s sončnimi celicami. Sila težnosti in energija v atomih pa nista omejeni. Vsaj v razmerju do nas ne. Že danes lahko zgradimo sončne satelite, ki lahko na Zemljo pošiljajo neomejene količine energije. Je pa še bolj zanimivo. Lahko bi jih zgradili že leta 1973. Sam sem v Kairu uporabljal elektronsko pošto leta 1983, ko je bilo nemogoče dobiti novo zemeljsko telefonsko linijo. Delala je s hitrostjo 300 baudov, ampak je delala.

Filozofsko gledano so viri res omejeni. Naš problem pa so naši možgani in naše srce. Ne uporabljamo možnosti, ki jih imamo. Preprost primer. Sam sem elektronsko pošto videl delovati že v šestdesetih letih. Obstajala pa je že v petdesetih. Tako so bile zgrajene velike mednarodne telefonske družbe. Izmenjavale so si pakete informacij. Že takrat bi lahko imeli elektronsko pošto. Leta 1981 sem za ameriško zunanje ministrstvo in agencijo USAID pripravil načrt razvoja računalniške komunikacije. Rekli so mi, da ni interesa, ker hočejo ljudje potovati, za komuniciranje na daljavo pa zadošča telefon. Zapravili smo deset let. Ko si danes postavljamo vprašanje, kako vsem zagotoviti vso potrebno energijo za vse večne čase, razmišljamo tako kot kmetje v Mezopotamiji. Seveda nima nobenega smisla graditi jedrskih central, ki bi pokrile vse potrebe tega sveta. Je prenevarno. Omejena sta samo naše razmišljanje o rešitvah in politično odločanje o prioritetah.

Torej zaman čakamo, da bo prišel konec sveta zaradi globalne suše ali poplav?

Da. Te probleme lahko rešimo. V slani vodi raste vsaj deset tisoč rastlin. Veliko je užitnih. Raziskanih je okoli sto. Poljedelstvo s slano vodo ne pomeni, da boste v morju gojili krompir, lahko pa boste v velikih količinah proizvajali drugačno užito hrano za ljudi, za živali, biogoriva, papir. S tem lahko zmanjšate pritisk na sladkovodne vire in atmosfero. Človeštvo lahko preživi, tudi če nikoli več ne bo deževalo.

Ali ni tako, da na ves svet projicirate ameriško družbo, ki temelji na radikalnem individualizmu in je zadržana do socialne politike? V Ameriki se večina stavkov začne z jaz, v Evropi in Aziji z mi.

Parnega stroja si niso izmislili Američani, prišel je iz Evrope. Mobilni telefon je evropska iznajdba. Tudi Amerika je družba, čeprav je tam individualizem močna kategorija. Saj tehnologija ne ukine družbe. Daje vam možnost, da živite v skupinah, ki jih sami oblikujete, ali pa v skupinah, ki se jim hočete pridružiti. Ampak vsak posameznik lahko ustvari trg za svoje sposobnosti. Veste, zakaj postaja to vedno bolj razširjena dejavnost? Zato, ker je služb premalo. In nikoli več jih ne bo dovolj za vse. Sami boste morali ustvariti svoj trg. Otrk tega ne učimo. Učimo jih, naj si pridobijo znanje in potem poiščejo službo. Naučiti bi jih morali,

da bodo znali sami presoditi, kdo so in kakšna je njihova prednost v globalnem svetu.

Saj. To je zelo ameriška ideja. Evropa bo previdno počakala.

Veste, kaj je zares fascinirano? Da je v Združenih državah Amerike manj uporabnikov interneta kot v Evropi. Je pa v Ameriki veliko več prometa med ljudmi, ki internet uporabljajo. Američani ga bolj uporabljamo, čeprav je v Evropi več uporabnikov. Intenzivnost komuniciranja je v Ameriki bistveno višja. Vendar se je mobilna telefonija razvila veliko kasneje kot v Evropi. V Evropi so množično uporabljali mobilne telefone, ko smo Američani telefonirali iz govorilnic na vsakem cestnem vogalu. Izmenjavo paketov pa so začeli v Franciji. Minitel je bil vodilno podjetje na svetu. Ko smo videli, da brezžično komuniciranje bolje deluje, smo žice vrgli in smeti in čez noč odstranili govorilnice. Družbe se seveda upirajo spremembam. To ni nič novega. Opozicija proti vsaki novosti je bila vedno močna. Nobene niso takoj sprejeli, nobene ni bilo mogoče zaustaviti. Nikjer.

osebna izkaznica

Predstavlja se kot analitik prihodnosti.

Leta 1996 je ustanovil Space Millenium Project, inštitut, ki zadnjih trinajst let izdaja letno poročilo o stanju prihodnosti.

Prvo vesoljsko plovilo je dobilo ime Enterprise po njegovi zaslugi.

V sporazumu o omejevanju orožja SALT II je bilo z njegovim sodelovanjem prepovedano prvo vesoljsko orožje.

Leta 1973 je opozarjal na nevarnost globalnega segrevanja.

Sodeluje z institucijami, ki nosijo skrivnostna imena: Komite za prihodnost, Inštitut za okoljevarstvena vprašanja ameriške kopenske vojske, Svetovna banka, USAID, Unesco, vlada Kuvajta.

Napisal je dela Um prihodnosti: Zlitje mističnega in tehnološkega v 21. stoletju, Povezanost prihodnosti: Findhorn, Auroville, Arcosanti in Vesoljske steze: Neskončne migracije.

Všeč mi je

Postani prvi/a med svojimi prijatelji, ki mu/ji je to všeč.

Prijavite napako v članku

Komentarji

fadero sobota, 20.11.2010 ob 07:12

pobira denar.

corto maltese ponedeljek, 22.11.2010 ob 15:10

za svojega bossa Rockefellerja...

mookie sreda, 24.11.2010 ob 10:08

Že dolgo nisem prebral večje bedarije kot je tole... pa sem navajen marsičesa. še en primerek bedne postmoderne sence človeka, ki je že zdavnaj izgubil stik z realnostjo.